

- Korán és bőségesen virágzik, méhészetiileg a túl korai virágzás miatt nem jelentős.
- Telepítését az erdőesztétikai szempontok mellett leginkább magtermése indokolja. Ritka hálózatu telepítésével a mezőgazdaságilag nem hasznosítható területeink jó részét be lehetne vonni a termelésbe. Segítségével a távolabbi jövőben a jelenleg mintegy évi 800 tonna mogyoróbél behozatalát tudnánk a tőkés relációból kiváltani, sőt...!
- A magtermelés bázisa már most is megvan, hiszen a hazánkban található, mintegy 200—300 idős fáról jó termés esetén mintegy 10 tonna mag valószínűleg begyűjthető. Idős termő fáink jegyzékét összeállítottam. E jegyzéket tájékoztatásul átadtam az Országos Szaporítóanyag- és Vetőmag-felügyelőségnek.

— Növényvédelmet nem igényel, csak igen ritkán találtam fertőzött mogyorót. Néhány erdőgazdaságunk már korábban felismerte a fa jelentőségét és néhány kg-tól 900 kg-ig vetett magból nevelt csemetét. A legtöbb tapasztalata a Pilisi Parkerdőgazdaságnak van e téren. A csemetetermelés technológiáját *Bertényi Miklós* bocsátotta rendelkezésemre. Ez a következő:

Magját lehetőleg érés előtt kell leszedni. A kupacsból kiverve, azonnal rétegelni kell (osli tőzegben!), legfeljebb 80 cm magasságig. Az aljára lehet 2 cm homokot tenni, ha szabadban, gödörben rétegelik. A tetejét 20—30 cm vastagon földdel kell takarni, beöntözni és nyirkosan tartani.

Vetés ősszel (novemberben) vagy kora tavasszal (márciusban) történik. Utóbbi megoldás a javasolt, mert az őszi vetést a varjúkár veszélyezteti. Sortáv 40—50 cm, vetőbarázda 5 cm mély, 8 cm széles. Takarása jó szerkezetű földdel, 5 cm vastagon. A barázdába előzőleg lehet vegyes tőzeget is szórni. A sorokat feltétlenül jelöljük meg pálcával, ugyanis kapálás előtt zsinórt kell kifizéteni a sorok fölé, mert a 2., sőt a 3. évben is kel még a mag.

Iskolázás 1 éves korban, akár mindjárt olyan hálózatba, hogy suháng-, ill. sorfanevelés céljára megfeleljen (kézi vagy gépi talajápolástól függően).

Suhángnevelés lehetőleg csúcsrügyből, ha ez elfagyott, az élő rügyig kell visszavágni. A 2. évben ugyanígy járunk el, a csúcsrügyre kell koncentrálni! A konkurens hajtásokat már fiatalon le kell vágni. A törzs 40 cm-ig feltisztítható. Két év alatt általában félkész suháng nevelhető belőle. A 3. évben a törzs 80 cm-ig feltisztítható, 220 cm-től pedig az oldalhajtásokat meg kell hagyni. 80—220 cm között minden, ceruzánál vastagabb hajtást tőben le kell vágni, a többit 3—4 levélre visszacsípni. A pincírozást a suhángnevelés egész időszakában évente 2—3-szor kell elvégezni. Három év alatt általában eléri a 250 cm-t, amelyik ennél gyengébb, azt a tél végén teljesen fel kell tisztítani. A korona kialakítása céljából a sima hajtáson (törzsön) 220 cm felett 5 rügyet meghagyva kell a csúcshajtást lemetszeni. Erdőjellegű telepítésekre, illetve a pótlásokra a legalkalmasabbnak a kétéves csemetét tartom. Ez már akkora, hogy az egészen gyomos területen is magasabb, mint a legerősebb gyomborítás.

HOZZÁSZÓLÁS: „ÉRTÉKES TARTALÉK FAFAJUNK A TÖRÖKMOGYORÓ” CÍMŰ TANULMÁNYHOZ

A törökmogyorót, részben a Komárom megyei, részben a többi, a cikkben is felsorolt példákat látva, magam is „felfedeztem”, sőt mivel módomban állt, foglalkoztam is azzal, több helyen telepítettem. Hadd említsem itt — illetve

egészítsem ki — *Ghymessy* részéről talán eddig még nem ismert Komárom megyei példákkal a cikket:

— Újpusztán (Komáromtól cca. 7—8 km-re délre) az aránylag elhanyagolt parkban három egyed található:

21 m magas, egészséges, 75 (nem tévedés: hetvenöt!) cm mellmagassági átmérőjű, 10 m magasságig feltisztult, hengeres törzsfát képviselő egyed. Koronája a környező parkfák nyomása következtében kissé egyoldalú. Mellette azonos korú (80—90 éves) koraijuhar-, vadgesztenye-, akác- és gleditsiaegyedek. A termőhely: üde csernozjom talaj.

17 m magas, fiatalon (2—4 éves korban) csúcssérült, ennek következtében 3 törzset, egyenként 30—35 cm átmérővel nevelő egyed. Parkban így is mutatós.

15 m magas, ugyancsak fiatalon csúcssérült, 5 törzset nevelt (20—30 cm Ø) egyed.

— Concóhát-pusztán (Ács községtől délre, cca. 2 km) ugyancsak az aránylag elhanyagolt, de megyei védettséget élvező parkban félszáraz, erodált csernozjomtalajon két egyed áll:

cca. 17 m magas, 65/80, átlagosan 82 cm-es mellmagassági átmérővel.

cca. 19 m magas, 60 cm Ø.

Mindkét egyed szabad állásban, enyhén kúpos, szép koronával.

Feltisztulási készségét mind ezek, mind az ugyanitt (a bekötőút mellett) levő fásor egyedei is igazolják. A cikkben is említett fásor összesen 47 db egészséges fája. annak idején egymástól 10 m távolságra ültetve. gyönyörű látványt nyújt! Az egyedek félszáraz és száraz erodált csernozjomtalajon, 8—14 m magasak, átmérőjük is igen széles határok között: 25 cm-től 50 cm-ig változik.

A korábban Somodorpusztai, most Pilishegyi ÁG területén levő Somodorpusztán és Felsőórs-pusztán belterületen, majorfásítási célokra kimondottan száraz, tömött, meszes, erodált talajokon ma meglevő, cca. 12—14 éves egyedek (8 + 1 db) gyönyörűen fejlődnek, habitusuk kúpos, magasságuk cca. 6—7 m, átmérőjük cca. 12 cm.

Az agostyáni arborétumban általam telepített (vörösfenyőekkel: *Larix leptolepis* és *Larix coreana*; ezüsthárssal elegyesen) törökmogyorókról a cikk megemlékezik. Azokról 1977-ben 134 kg magot gyűjtöttünk, elvetettük és a termelt csemeték egy részéből az arborétum fejlesztése során idén tavasszal cca. 1 ha területen elegyetlen állományt telepítettünk.

Félreértések elkerülése végett szabadjon a dunaalmási MN-arborétumról szóló részt a következők szerint kiegészíteni: Neszmély község határában az MN süttői erdészete területén 1963-ban *Cedrus atlantica glaucaval* elegyesen telepítettek törökmogyorót erodált löszfennsíkron, a korábban végzett termőhelyfeltárás szerint cseres—molyhostölgyes célállomány helyett. Ott ma mindkét faj a vártnál messzemenően jobb fejlődést mutat, a törökmogyoró és a *Cedrus* versenye figyelemre méltó. Magasságuk ma 10—12 m, mellmagassági átmérőjük pedig 12—15 cm átlagosan.

Messzemenően egyetértek azzal, hogy

- kiválóan bírja a hazai teleket,
  - alkalmazkodik a termőhelyi adottságokhoz, nem igényes,
  - feltűnően kedvező és gyors a regenerálóképessége,
  - csemetesuháng nevelése nem okoz különös gondot,
  - fel kell karolni, termését be kell gyűjteni és sokféle részben elegyesen (pót-lásokként), részben elegyetlenül és erdőesztétikai célokra, telepíteni kell!
- MEGÉRI.

Kiss Miklós